

blijven. Dit parool werd, schijnt het, lang niet overal gevolgd; in het geheime weekrapport van de *Sicherheitsdienst* werd slechts gerept van 'einigen, im ganzen gesehen, bedeutungslosen örtlichen Kundgebungen.'¹ Maar waren ze zo 'bedeutungslos'? Op de gedenkdag van het bombardement sloten in Rotterdam 'velen' de gordijnen.² In Gouda deed men dat op de 10de mei 'in sommige wijken' zo algemeen, 'dat van een demonstratie gesproken kon worden.'³ In Enschede werd op de 14de mei in minstens één groot bedrijf 's middags twee minuten lang de arbeid neergelegd. Een dag tevoren, op 13 mei, werd in Maassluis een vlaggenparade van de *Kriegsmarine* door een jongeman die zich temidden van een groepje van dertien jeugdigen bevond, met een fluitje verstoord; de dertien werden ter plaatse gearresteerd en samen met drie jongeren uit Vlaardingen die ook aanwezig geweest waren en enkele dagen later werden opgehaald, naar een concentratiekamp gezonden; aan Maassluis werd een boete van f 100 000 opgelegd, de bevolking moest twee weken lang om acht uur 's avonds binnen zijn en de burgemeester werd door een NSB'er, die tegelijk regeringscommissaris werd, vervangen.⁴

Onze gegevens zijn, wat het land als geheel betreft, onvolledig. Wij kunnen er slechts aan toevoegen dat op zaterdag 10 mei alom in den lande de graven van Nederlandse militairen onder bloemen bedolven werden, dat op zondag 11 mei niet minder dan zeventienduizend personen naar het punt trokken waar het felst gevochten was: de Grebbeberg, en dat in Zeeland, vermoedelijk ook in de andere provincies, het kader van de NSB instructie ontvangen had om de namen en in elk geval de adressen te noteren van diegenen die hun gordijnen gesloten hadden; die gegevens diende men

¹ 'Meldungen aus den Niederlanden', 45 (20 mei 1941), p. 6. ² H. Mees: *Mijn oorlogsdagboek, 10 mei 1940 - 8 mei 1945* (1945), p. 144. ³ Rapport, 10 mei 1941, van de commissaris van politie te Gouda aan de *Sicherheitspolizei* Rotterdam (CNO, 57 O).

⁴ Al vóór het incident van 13 mei was aan Duitse kant grote wrevel gewekt doordat verscheidene inwoners van Maassluis zich plachten te verzamelen op het 'Hoofd' bij de haven teneinde het soms stuntelig binnenvaren van Duitse marine-eenheden (de stroom op de Nieuwe Waterweg speelde de Duitsers nogal eens parten) met spottende opmerkingen te begeleiden. Van de zestien gearresteerde jongeren werden zeven na een maand of acht vrijgelaten; van de overigen kwamen drie om het leven. De geprikkeldheid der Duitsers jegens Maassluis bleef groot. Begin juli keerde een inwoner die in de zomer van '40 op denunciatie van een NSB'er gearresteerd was, uit gevangenschap terug. Hij werd van tal van kanten gehuldigd en zulks leidde er toe dat de afgezette burgemeester en drie plaatselijke predikanten met nog zestien andere burgers gearresteerd werden en een tijd lang in het concentratiekamp Schoorl, later in Amersfoort opgesloten. Van de boete van f 100 000 ontving de gemeente in '42 om onnaspeurlijke redenen f 80 000 van het *Reichskommissariat* terug.